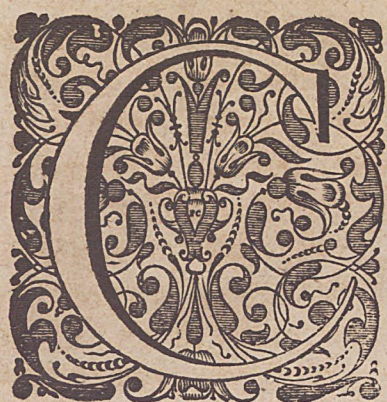

CAMPANIA FELIX,

hodiè

TERRA di LAVORO.

Campania
felix.

Ampania Felix, hodie dicitur Terra di Lavoro. Felicis nomen habuit post Arabiam sola, ob vitiferos colles, atque, ut veteres dixerent, summum Liberi patris cum Cerere certamen. Terram La-

boriam vocant à parte nobiliore: nam quantum universas terras campus Campanus antecedit, tantum ipsum pars ejus, quæ Laboria vocatur. Quidam parum solide à labore Laborinos dictos volunt, vel quod ad culturæ labores idonea sit: vel quod facillime colatur & aretur, Italis illud laborare vocantibus. Fines ejus ad occasum sunt Liris, ad Septentrionem Samnitium montes, ab ortu Silarus fluvius, qua meridies mare Tyrrenum sive inferum. Mira & incredibilis hujus regionis fertilitas est. Terra summa pulve-rea, inferior bibula. Seritur toto anno, panico semel, bis farre. Et tamen Vere segetes, quæ interquievere, fundunt rosam odoratiorem sativa, adeo terra non cessat parere. Vnde vulgo dictum, plus apud Campanos unguenti, quam apud ceteros olei fieri. Plinius etiam refert, agrum hunc bonis suis, acrius pene quam vitiis posse affligere agricolam. Eum ita depingit Florus: *Omniū non modo Italia, sed toto orbe terrarum pulcherrima Campania plaga est. Nil mollius celo, nil uberius solo, nil hospitalius mari: denique bis floribus vernat: ideo Liberi Cererisque certamen dicitur. Hic illi nobiles portus, Cajeta, Misenum & repentes fontibus Bajæ: Lucrinus & Avernus quedam maris oria. Hic amicti vitibus montes Gaurus, Falernus, Massicus, & pulcherrimus omnium Vesuvius, Aetnei ignis imitator. Urbes ad mare, Formis, Cumæ, Neapolis, Herculanium: Pompeii, & ipsa caput urbium Capua, quondam inter tres maximas Romam Carthaginemque numerata.*

Promontoria.
Campi.
Sylvæ.Sinus.
Flumina.

Liris.

Promontoria habet Cajetæ, Massicum, Misenum & Minervæ. Campos, Laborinos, Stellatum agrum, Falernum & Faustinum. Sylvas, Lucum sacrum & Gallinariam sylvam. Sinus, Bajanum, Lucrinum, Puteolanum. Flumina habet, Lirim, Vulturum, Glanum, Sebetum, Sarnum, Furorem, Ebolin, & Silarum. Liris Latii terminus est Campaniæque initium, hodie Garigliano. Nomen à Gauro monte non procul ejus ostiis natum existimatur. Initium illi duobus è fontibus, uno supra Soram VII passuum millia in Apen-

Italia.

nino, non procul oppido Capistrello; altero millibus tribus Sora, prope castellum Pestronium. Laudat posteriorem fontem mirifice Rastanus, nunquam clariorem aut pellucidior aquam sibi visam asserens, siquidem in ea, quantumvis & mirabili copia prorumpat, & altitudinem habeat non modicam, tamen quidvis etiam in fundo exiguum inter pisces, miracum voluptate discursantes, posse discerni. Rivi amborum cursu infra Soram delati conflunt, ita ut superius peninsula relinquatur, in qua oppida sunt Pescum, Posta, Lobrutullium, ipsaque Sora. Pergens inde per Fregellas, Minturnas & Vestinos ad lacum Frentalem mari invehitur. Caruleus dicitur Martiali:

*Caruleus nos Liris amat, quem silva Maricæ
Protegit, hinc Squilla maxima turba sumus.*

Capiuntur in iis fontium rivis carpiones, sed non ejus, cujus in Benaco, magnitudinis.

Fuere in ejus ora olim *Aufonia*, *Vestina*, & *Minturna* urbes, quas uno bello subactas scribit Livius. Fuit etiam hic *Trifanum* inter Minturnas & *Sinuessam*, quæ Minturnis LXXX stadiis distat. Tantum ex ejus ruinis superest hodie oppidulum munitissimum metu piratarum, quod vulgo *Rocca di monte Dragone* vocatur. Ab ea diversa est *Suessa* in mediterraneis posita. *Suessa*. Nunc *Suessa Pometia*, nunc *Suessa Arunca* dicta. Commigrarunt in eam *Pometini* à *L. Tarquinio Romanorum Rege Pometia* pulsi. Postea *Aruncea* coepit dici, quum *Aurunici*, à *T. Manlio Cos.* Sidicinis opem ferente victi, cum liberis & conjugibus eò patria deserta confugissent. Hodie *Sessa* dicitur, posita in agro Vestino, situ inæquali, ad montes Massicum & Calenum, in via Appia, in regione amœna & fertili. Ducatus & Episcopatus honore insignis est. Nobilitavit eam natalibus suis Augustinus Niphus, Philosophus insignis, scriptis clarus. Inter Volscorum urbes nominata, Roma ipsa antiquior, tandem Romanis cessit, factaque colonia circa annum ab V. C. cccc xl. Multas clades bellis Punicis passa est. Inter alia antiquitatum monumenta, multæ *Suessæ* visuntur inscriptiones marmoreæ, pulcherrimæ & integræ. Octo à *Sinuessâ P. M.* oppidum se offert in campo, qui quondam *Stellatus*, *Carinula*, quod olim *Calenum* fuit. Ager ejus Calenum, nobile vini genus ferebat. *Vnam prælo domitam Caleno* laudat Horatius. Valerius Max. refert in ejusdem

G g g g

oppidi